

ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАРМС ЗА ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД 2019 ГОДИНА

/изнесен от председателя Атанас Атанасов на отчетно общо събрание на НАРМС/

Уважаеми колеги, членове на НАРМС,

За пореден път, в края на отиващата си година ние се събираме на нашето XII-то по ред редовно отчетно събрание, за да отчетем какво успяхме и какво не успяхме да направим през годината; какво започнахме и ще продължим да вършим през следващата. Събираме се тук в град Троян, за да се похвалим с постигнатото, но и да си поговорим открито за проблемите, нерешаването на които създава трудности в осъществяване на дейността ни като организация.

Преди малко повече от 12 години недалеч оттук – в гр. Плевен, седем фермери, отглеждащи в стадата си едва няколкостотин животни от породите Монбелиард и Симентал, създадохме сдружение НАРМС като организация – развъдна асоциация по смисъла на закона, поставяща си идеална цел: развъждане, популяризиране, увеличаване на популацията и повишаване на генетичния потенциал на двете породи говеда в България.

Въпреки че за селекцията 12 години са твърде кратък период, извадката от базата данни на НАРМС показва, че през 2019 г. стадата под СК са вече 84 с вписани в РК общо **5542** животни, в т.ч. 5056 в Главен раздел на РК. През годината дейности по селекция и репродукция бяха извършвани с общо с **4877** животни, родени към 31.12.2017 г., в т.ч. **2095** от порода Монбелиард, от тях 1916 в Главен раздел на РК и **2782** от порода Симентал, съответно от тях 2497 в Главен раздел на РК. В сравнение с 2018 г. ръстът е с 5 при броя контролирани стада и с 328 при броя на животните. Средният брой в стадата се запазва на 58, а ръстът в броя е изцяло при Симентал. Увеличението през отчетната година не е механичен сбор от контролираните стада и животни през 2018 г. плюс новите, а представлява динамичен процес, който синтезира в себе си отпаднали от СК стада, нови такива, създадени чрез внос отвън или закупуване на животни от ферми под СК, както и ръстът, получен вследствие осъществен ремонт.

Данните показват, че през 2019 г. от СК са отпаднали осем ферми, с около 170 контролирани животни. Това са стадата в селата Болярци, Борино, Слана бара, Дерманци, Тракия, Копривлен и второто стадо в град Хаджидимово. От последните две животните бяха продадени в наши ферми, съответно в Якоруда и Брезница.

Тринадесет са новите, общо с около 360 животни.- в град Белица, в селата Бърчево, Соколово, Бъзовец, Буковец, Добри дял, Крива бара, Мадан, Хайредин, Осоица /второ стадо/, Христо Даново, Радиено и Сапарева баня. Първите три са от внос на общо 90 юници от Австрия, порода Симентал. В Белица и Бърчево собствениците възнамеряват да увеличат стадата с допълнителен внос през 2020 г.

Фермата в град Вълчедръм смени собствеността си, а новият собственик продължи СК на стадото.

Останалият ръст в броя контролирани животни – около 140 броя е за сметка на ремонта в стадата.

Напуснали стадата животни под СК са 451, в т.ч. 204 при Монбелиард и 247 при Симентал. Това представлява около 10% от животните под СК, но трябва да се направи уточнението, че извадката от БД НАРМС е към 31.10. и процента със сигурност ще се увеличи към края на календарната година.

По отношение вписването на новите животни в БД НАРМС, считам че е належащо да променим някои неща, тъй като сега съществуващото условие те да са родени към 31 декември на предходната година, за да бъдат под СК и да получат уникален развъден номер ни създава определени затруднения при обработка на информацията, в репродуктивния процес и при продажба на животни за разплод, за които се търсят сертификати.

Родословната книга на породите Монбелиард и Симентал

През отчетния период регистрираните в Родословната книга животни достигнаха цифрата 11701 при 10142 за предходния отчетен период. За Монбелиард те са 5641 – ръст с 589 спрямо 2018 г. /5052/ в т.ч. 5172 в Главен раздел на РК, а при Симентал са 5870 – ръст с 1134 спрямо 2018 г./4736/, в т.ч. 4816 в ГР на РК. „Изчистени“ са 164 записа за животни, напуснали стадата без никаква информация освен техния ушен номер.

Заради изискванията за подпомагане на животните под СК през 2018 г. бяхме принудени да разделим контролираната популация Симентал на „млечен“ и „месодаен“, като в РК за втория беше въведен нов код за порода – 220. С код 220 в момента са общо 487 животни. От вписаните за първа година общо 1886 нови животни 705 са Монбелиард, 875 са порода „Млечен Симентал“ и 306 съответно Симентал за месо.

Породата „Млечен Симентал“ умишлено съм поставил в кавички, защото е „творение“ на един бивш заместник министър и съществува само у нас. Силно се надявам, че това недоразумение ще бъде поправено и през 2020 г. ще се върне името ѝ Симентал, както е известна по целия свят, още повече че съществуващото положение създава парадокси при кандидатстване по различните схеми за подпомагане.

Това последното, както и предложенията за промени при вписване на животните в БД НАРМС, ще го обсъдим по-късно в точка разни и ще гласуваме съответните промени.

Контрол на млечната продуктивност в контролираните стада

Неокончателните данни от БД НАРМС показва, че средната млечна продуктивност при Монбелиард е 6657 кг, 3,99 МВ и 3,27 БВ при 6343 кг /4,03МВ;3,24БВ/ за миналата година – ръст от 314 кг.; а за Симентал е 5931 кг, 4,05 МВ и 3,33 БВ при 5602 кг /4,12МВ;3,26БВ/ - ръст от 329 кг.

След спада в средната млечна продуктивност, който отчетохме през 2017 г., за втора поредна година наблюдаваме чувствителен ръст от по 300-350 кг. Това е важен показател, ако не и най-важният, за това какво е икономическото здраве в млечните стада у нас. И въпреки че със задоволство отбелязваме

чувствителният ръст, трябва честно да си кажем, че сме далеч от постиженията в развитите страни /напр. във Франция за 2018 отчитат за Монбелиард при повече от 436 хиляди контролирани крави средно 8520 кг; 3,91МВ;3,49БВ, а в Австрия в кооператива FHN за Симентал при около 44 хиляди контролирани крави – 7713 кг; 4,13МВ; 3,43БВ/.

Причините за това голямо изоставане са много и са комплексни, но най-важната според мен е в правилното хранене и управление на стадата. Това отбелязват и чуждите специалисти, които посещават нашите ферми. Затова считам, че през следващата година и по-нататък, ние като асоциация трябва да насочим усилия и ресурс в образование и подготовка както на специалисти, така и на фермери. Желание за това имаме, възможности също, остава ни само да го направим.

Разбира се, че сред нас има ферми, които са отишли доста напред и са успели да постигнат много. Те са добър пример за подражание от останалите и е редно да ги поздравим и споменем.

При Монбелиард, стадото с най-висока средна млечност е във фермата на „Лактан“ ЕООД в село Осоица, където резултатът е 8967 кг с 3,79МВ и 3,24БВ. Второ е стадото на ЕТ „БГ 21-Йордан Куртев“ с 8371 кг с 3,91МВ и 3,31БВ. Със средна млечност около 8000 кг са също стадата в Борима, Добродан, Веселец и Рупките.

Най-високата приключена 305-дневна лактация към момента има кравата НИНА с развъден № 260 1 14 13215 / VG31486359/ във фермата на „ЛАКТАН“ ООД в с.Осоица, Софийско, която на трета лактация е постигнала резултат от 12715 кг /3,78МВ и 3,19БВ/.

При Симентал, първа е фермата на ЗП Йордан Еринин в гр.Банско, където средната лактация на стадото е 8163 кг /3,86МВ;3,15БВ/. Непосредствено след нея се нарежда стадото в село Камен с 8153 кг /3,92МВ;3,19БВ/. Следват фермите в село Столетово /7959;3,83;3,06/, град Хаджидимово /7879;3,74;3,04/, село Боерица /7223;3,94;3,26/, Борима /6916;3,81;3,36/, Гъбене /6337;3,92;3,45/. Много добри са резултатите по този показател за стадата в Карапелит, Добровница, Дреновец, в които също е около и над 6000 кг.

С най-висока при Симентал приключена 305-дневна лактация тук е крава ЕВА с развъден № 200 1 12 31874 / АТ 891864819/ във фермата на Й.ЕРИНИН в гр.Банско, от която са получени – 10541 кг /3,95МВ и 3,22БВ/.

През отчетния период под СК бяха също така няколко стада, в които Симентал са развъжда с направление месо. Това са фермите в селата Ружица, Соколово, Бараково, Ломец, Крива бара, Хайредин, Орлов дол и Сапарева баня. Последната вероятно ще отпадне от СК през следващата година. Доколкото имаме данни за среднодневния прираст, при женските той варира в граници 1800-2000 г., а при мъжките е 2000-2200 г. /Ружица/. С месодайните стада тепърва ни предстои доста работа, включително и по настройка на БД НАРМС, за да можем да обработваме както трябва постъпващата информация.

Репродукция

Възпроизводството е от първостепенно значение за постигане на видими резултати в контролираните стада и тук ние имаме с какво да се гордеем. Практически във всичките ни 76 млечни ферми се използва изкуствено осеменяване. В 45 от тях /60%/ това е единственият метод в репродуктивния процес. В останалите се практикува паралелно използване както на изкуственото, така и на естественото заплождане, като последното преобладава

едва в 16 от тях /21%/. Този факт ни гарантира едно по-добро бъдеще и със сигурност ще доведе до желаните от всички нас по-добри икономически показатели.

Положително е и това, че все по-често ни се задават въпроси, свързани не толкова с цената, а с това с кой бик е по-добре да се работи в стадата. За момента ние изготвяме случни планове, чиято основна цел е да предпазваме от близко родствено кръстосване и избягване на случаен инбридинг, но в бъдеще задължително трябва да започнем да се опираме на конкретни параметри, свързани със средата и технологията на отглеждане, категоризацията на стадото според продуктивността му и т.н. На това ще се спрем по-подробно в края на събранието, когато проф. Васил Николов ще ни представи новите бици, одобрени от Научния съвет за използване през следващата година.

Ето някои цифри от БД НАРМС. Към 31 октомври отелванията са 2455 като 1658 от тях са резултат от изкуствено осеменяване. Това в проценти е повече от две/трети. Ако от общия брой отелвания се извадят тези в стадата с направление месо, където по правило се използва бик за естествено заплождане – около 300, процентът получени приплоди от изкуствено осеменяване надхвърля 77 на 100! Тук трябва да се отбележи също, че с малки изключения дори там където се използва бик за естествено осеменяване, той е регламентиран, одобрен от НАРМС и вписан със свой уникален номер в РК.

Структурата на отелванията през отчетния период е както следва:

Женските приплоди са 1075 или 43,8% /42,7% за 2018 г./, в т.ч. 32 случая на близнене с женски приплод. 729 /68%/ от тях от изкуствено осеменяване.

Мъжките приплоди са 1139 или 46,4%

Абортите, които са начало на нова лактация, са 73 или 2,9%.

Случаите на мъртви раждания са 101 или 4,1%.

Има известен брой, преди всичко в стадата с предназначение месо, 67 или 2,7% на раждания, за които нямаме информация за получения приплод.

Ето и някои други данни от значение за репродуктивния процес.

- Сервиз периодът при Монбелиард е 151 дни, а при Симентал 164 дни, при съответно 153 и 158 дни за 2018 г.!
- Калвинг периодът при Монбелиард е 433 дни, а при Симентал 440 дни; За миналата година те са били съответно 433 и 439 дни!
- Сухостойният период е 77 дни и 88 дни ;
- Продължителността на бременността - 282 и 276 дни.

Посочените цифри са важен показател за икономическата ефективност във фермите и трябва да констатираме отново, че за съжаление сме все още далеч от желаните стойности.

През отчетния период в няколко стада беше използван, произведен в СИО Сливен, замразен семенен материал от трите бика, които съгласно договора с ИАСРЖ сме им предоставили. Това са бик ЕЛЕМАГ – порода Симентал, бик ДОКС и бик ДОКУМ – порода Монбелиард. От първият вече имаме родени приплоди, а до края на годината ще имаме потомство и от другите два. През следващите две-три години ни предстои тяхното тестиране, за да се прецени развъдната им стойност.

Други дейности, свързани с целите на Сдружението през 2018 г. Организация на работата по контрола на стадата.

Щеше ми се да открия събранието с един много радостен и знаменателен факт за нас като развъдна асоциация, но реших да го оставя за накрая. Преди няколко дни от Австрия се получи официално писмо, че кандидатурата ни за членство в Европейската Симентал / Флеквих федерация е разгледана и одобрена. Имаме покана догодина наши експерти да вземат участие в работата на конгреса на Световната Симентал / Флеквих федерация, чийто домакин ще е Австрия. Съдействие и пълната подкрепа за това членство ние получихме от развъдчиците на Симентал в Австрия в лицето на Аустрия Дженетик.

Позволете ми, от Ваше име, да изкажа благодарности и на г-н Николай Григоров от Геномика ООД, който също допринесе много за това.

През годината продължихме да развиваме електронната страница на НАРМС. Създадени бяха нови раздели и продължихме да обогатяваме старите; цялата платформа с информация за Вашите стада и животни беше ъпгрейтвана към WP, за да стане сайтът ни по-привлекателен за посетилите го. Затова ще Ви разкаже след малко Т.Момчилова, но тук искам да благодаря и на останалите сътрудници на НАРМС, които през годината текущо актуализираха данните от Вашите ферми.

Неоценима беше помощта, която ни оказваше през отчетния период проф. Николов, в качеството си на председател на Научния съвет към НАРМС, както и на асистент С.Карамфилов от катедра животновъдство към Аграрния университет в Пловдив.

На тазгодишното животновъдно изложение край гр. Сливен участие взеха двама наши фермери – д-р Исмет Шабанов и Давид Бейтула. На посетителите те показаха елитни екземпляри от породите Монбелиард и Симентал. Нека ги поздравим и тях, и да си пожелаем догодина да има повече наши представители.

Благодарности заслужават и администраторите на сайта Govedovad.eu за публикуваните от тях материали, популяризиращи породите Монбелиард и Симентал. Убеден съм, че нашето сътрудничество ще продължи и занапред.

Колеги,

Реших тази година да не отделям специално внимание на проблемите в нашата работа. Те, разбира се, не липсват и пречат на дейността ни. Нека онези, които решат да се изкажат по доклада да не ги премълчават, а да ги казват, за да ги обсъдим и намерим начин за тяхното решаване.

В края, както винаги, ще изкажа своята и, позволете ми, Вашата благодарност към сътрудниците, които през годината посещаваха контролираните ферми – М.Георгиева, М.Карадалиева, Л.Александрова, В.Денчева и К.Тодоров, а също и на Катина Цонева, без която поддържането и развитието на БД НАРМС би било много трудно!

Благодаря за вниманието!